

بررسی نقش سبک های یادگیری بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان

مهری السادات قریشی

کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی

چکیده

در دنیای امروز، یادگیری و آموزش به عنوان دو فرآیند کلیدی در توسعه فردی و اجتماعی شناخته می شوند. یکی از عوامل مهمی که می تواند تأثیر بسزایی بر موفقیت تحصیلی دانش آموزان داشته باشد، سبک های یادگیری است. سبک های یادگیری به شیوه ها و روش های مختلفی اشاره دارند که افراد برای پردازش و جذب اطلاعات از آن ها استفاده می کنند. این مقاله به بررسی انواع سبک های یادگیری، از جمله سبک های دیداری، شنیداری و حرکتی، کلامی، منطقی، اجتماعی، فردی و نقش آن ها بر عملکرد تحصیلی دانش آموزان می پردازد بر اساس تحقیقات انجام شده، شناسایی و تطابق شیوه های تدریس با سبک های یادگیری مختلف می تواند به بهبود انگیزه، افزایش علاقه و ارتقاء درک عمیق تر از مطالب درسی کمک کند. همچنین، دانش آموزانی که در محیط های آموزشی متناسب با سبک های یادگیری خود فعالیت می کنند، معمولاً عملکرد تحصیلی بهتری از خود نشان در نتیجه نظام های آموزشی باید به طور جدی به این موضوع توجه کرده و برنامه های خود را بر اساس نیازهای یادگیری دانش آموزان تنظیم نمایند. روش گردآوری اطلاعات در این مقاله به صورت مروری و کتاب خانه ای و با مطالعه ی مقالات معتبر علمی می باشد و به عنوان یک منبع مفید برای معلمان، برنامه ریزان آموزشی و پژوهشگران در حوزه روان شناسی تربیتی به منظور درک بهتر نقش سبک های یادگیری در موفقیت تحصیلی دانش آموزان ارائه می شود.

واژه های کلیدی: تحصیل، سبک یادگیری، پیشرفت تحصیلی

مقدمه

در دنیای امروز، فرآیند یادگیری و آموزش به عنوان یکی از ارکان اساسی توسعه فردی و اجتماعی شناخته می‌شود. در این راستا، توجه به سبک‌های یادگیری و تنوع آن‌ها در میان دانش‌آموزان به یک موضوع مهم و کلیدی تبدیل شده است. سبک‌های یادگیری به شیوه‌های منحصر به فردی اشاره دارند که هر فرد برای پردازش و جذب اطلاعات از آن‌ها استفاده می‌کند. نظریه پردازان مختلفی، از جمله دیوید کُلب و هری گراشک، به تحلیل و توصیف این سبک‌ها پرداخته‌اند و تأکید کرده‌اند که شناسایی این سبک‌ها می‌تواند به بهبود کیفیت آموزش و یادگیری کمک کند. بر اساس کتاب "سبک‌های یادگیری" نوشته دیوید کُلب (۱۹۸۴)، این سبک‌ها به چهار دسته اصلی تقسیم می‌شوند.

سبک تجربی: یادگیری از طریق تجربه‌های مستقیم و عملی

سبک مشاهده‌ای: یادگیری از طریق مشاهده و تحلیل تجربیات دیگران

سبک نظری: یادگیری از طریق تفکر، تجزیه و تحلیل و استدلال

سبک عملی: یادگیری از طریق انجام فعالیت‌ها و کارهای عملی

تحقیقات نشان می‌دهد که تطابق شیوه‌های تدریس با سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان می‌تواند تأثیر قابل توجهی بر عملکرد تحصیلی آن‌ها داشته باشد. به عنوان مثال، دانش‌آموزانی که در محیط‌های آموزشی متناسب با سبک یادگیری خود فعالیت می‌کنند، معمولاً دارای انگیزه و علاقه بیشتری برای یادگیری هستند و در نتیجه نتایج تحصیلی بهتری کسب می‌کنند (فلیپ و همکاران، ۲۰۰۵). علاوه بر این، شناسایی و درک سبک‌های یادگیری می‌تواند به معلمان کمک کند تا روش‌های تدریس خود را بهینه‌سازی کنند و به نیازهای فردی دانش‌آموزان پاسخ دهند. با توجه به تنوع در سبک‌های یادگیری، این مقاله به بررسی نقش سبک‌های یادگیری بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان می‌پردازد. هدف این مطالعه بررسی انواع سبک‌های یادگیری و ارائه راهکارهایی برای بهبود فرآیند یادگیری در محیط‌های آموزشی است. در این راستا، مقاله به بررسی ادبیات موجود در زمینه سبک‌های یادگیری و نقش آن‌ها بر نتایج تحصیلی پرداخته و به ارائه پیشنهاداتی برای معلمان و برنامه‌ریزان آموزشی می‌پردازد تا به بهبود کیفیت آموزش و یادگیری کمک کنند.

سبک یادگیری

این تصور که هرکسی سبک یادگیری خود را دارد در دهه ی ۱۹۷۰ رایج شد سبک یادگیری به روش ترجیحی فرد برای جذب، پردازش، درک و حفظ اطلاعات اشاره دارد. این یک فکر جذاب است: اگر هر یک از ما می‌توانستیم یک رویکرد "ایده آل" را برای یادگیری شناسایی کنیم، می‌توانستیم روی آن تمرکز کنیم و پیوسته بهتر یاد بگیریم. علاوه بر این، با درک نیاز افراد دیگر، می‌دانیم که چگونه از آن‌ها برای یادگیری حمایت کنیم. سبک‌های یادگیری می‌تواند آموزش و تحقیق و توسعه را متحول کند و به همه ی ما کمک کند تا به پتانسیل کامل خود به عنوان یادگیرنده دست پیدا کنیم با این حال، مطالعات جدیدتر این نظریه را به عنوان روشی موثر برای آموزش رد کرده و آن را به عنوان یک افسانه غلط عصب شناسی برجسته کرده اند. مقاله ای در گاردین می‌گوید: این گونه افسانه های عصب شناسی تصور نادرستی از توانایی های افراد ایجاد می‌کنند، که منجر به انتظارات و بهانه هایی می‌شوند که به طور کلی برای یادگیری مضر هستند و در درازمدت هزینه دارد. (کشتکار، ۱۴۰۰).

پیشرفت تحصیلی

پیشرفت تحصیلی یعنی اینکه فراگیران تا چه حد در رسیدن به اهداف دوره آموزش موفق بوده اند (سیف، ۱۳۸۲). اتکینسون و همکاران (۱۹۹۸) پیشرفت تحصیلی را توانایی آموخته شده یا اکتسابی حاصل از دروس ارائه شده یا به عبارت دیگر توانایی آموخته شده یا اکتسابی فرد در موضوعات آموزشی می دانند که به وسیله آزمون های استاندارد شده اندازه گیری می شود (۱۳۸۴). یکی از عوامل بسیار مهم در پیشرفت تحصیلی توجه به عوامل روانشناختی آنان می باشد. محققان نقش سبک های تفکر در پیشرفت تحصیلی را در فرهنگ های مختلف نظیر هنگ کنگ، چین، فیلیپین، اسپانیا و ایالت متحده آمریکا مورد مطالعه و بررسی قرار داده اند. (زانک، ۲۰۰۴).

از جمله سبک های رایج یادگیری می توان به موارد زیر اشاره کرد: (محمدی و همکاران، ۱۴۰۳)

۱- **یادگیری بصری:** افراد با این سبک یادگیری بیشتر از طریق تصاویر، نمودارها، و رنگها مطالب را یاد می گیرند و ترجیح می دهند مطالب را به صورت بصری مشاهده کنند.

ویژگی های افراد بصری:

- استفاده از نمودارها و نقشه های ذهنی برای یادگیری
- ترجیح به مطالعه کتب با تصاویر و طراحی های جذاب
- به خاطر سپردن اطلاعات از طریق مشاهده تصاویر یا ویدئوها
- تأثیر مثبت رنگ ها در فرآیند یادگیری راهنمایی برای یادگیری بصری استفاده از رنگ ها برای متمایز کردن اطلاعات
- استفاده از ویدئوها، تصاویر، و نقشه های ذهنی برای تدریس مفاهیم در صورت امکان، از نرم افزارهای تصویری یا برنامه های آموزشی تصویری استفاده کنید.
- ۲- **یادگیری شنیداری:** افراد با این سبک یادگیری به شنیدن اطلاعات از طریق گفتگوها، سخنرانی ها، و یا موسیقی تمایل دارند. این افراد معمولاً از شنیدن مطالب به راحتی یاد می گیرند.

ویژگی های افراد شنیداری:

- توانایی بهتر در یادگیری از طریق گوش دادن به صحبت ها و توضیحات
- علاقه به بحث و گفتگو برای درک بهتر مطالب
- احساس راحتی بیشتر در یادگیری مطالب از طریق ضبط صدا یا پادکستها
- راهنمایی برای یادگیری شنیداری گوش دادن به سخنرانی ها یا پادکست ها هنگام مطالعه
- شرکت در بحث ها و گفت وگوها برای تبادل نظر و یادگیری
- استفاده از ضبط صدا برای یادداشت برداری از مطالب و گوش دادن مجدد به آنها
- ۳- **یادگیری حرکتی:** افراد با این سبک یادگیری تمایل دارند که از طریق فعالیتهای بدنی و دستورزی مطالب را یاد بگیرند. برای این افراد، انجام تجربیات عملی و تعامل فیزیکی با مواد آموزشی میتواند بسیار مؤثر باشد.

ویژگی های افراد حرکتی

- تمایل به یادگیری از طریق فعالیت های عملی، مانند آزمایش ها و پروژه های دستی
 - استفاده از حرکات بدنی برای به یاد آوردن اطلاعات
 - علاقه به یادگیری از طریق بازی ها یا ورزش ها
- ۴- **یادگیری خواندن و نوشتن:** این سبک یادگیری شامل تمرکز بر خواندن و نوشتن است. افراد با این سبک یادگیری ترجیح می دهند که مطالب را از طریق نوشتن یادداشت ها و خواندن متون مختلف به یاد بیاورند.

ویژگی های افراد کلامی

- ترجیح به مطالعه کتب و متون نوشتاری
 - استفاده از نوشتن یادداشت ها به عنوان ابزاری برای یادآوری مطالب
 - یادگیری بهتر از طریق شنیدن توضیحات شفاهی و صحبت با دیگران
- ۵- **یادگیری منطقی:** افراد با سبک یادگیری منطقی، اطلاعات را از طریق تحلیل و پردازش منطقی می آموزند. این افراد به دنبال الگوها، قوانین و روابط منطقی در بین مفاهیم هستند و ترجیح می دهند مسائل را به صورت ساختاریافته و به کمک استدلال و تجزیه و تحلیل حل کنند.

ویژگی های افراد منطقی

- تمایل به تحلیل اطلاعات و حل مسائل پیچیده
 - استفاده از نمودارهای منطقی و جدول ها برای درک بهتر مفاهیم
 - علاقه به یادگیری از طریق ریاضیات و علوم دقیق
 - راهنمایی برای یادگیری منطقی استفاده از روش های تحلیلی و ساختاری برای حل مسائل
 - طراحی جدول ها، دیاگرام ها، و نمودارها برای توضیح مفاهیم
 - استفاده از مسائل و سوالات چالشی برای تقویت قدرت تحلیل
- ۶- **یادگیری اجتماعی:** افرادی که سبک یادگیری اجتماعی دارند، ترجیح می دهند از طریق تعامل و همکاری با دیگران یاد بگیرند آنها از بحث ها، گروه های مطالعه و همکاری های تیمی بهره برداری می کنند و از تبادل نظر با دیگران برای درک بهتر مطالب استفاده می کنند.

ویژگی های افراد اجتماعی:

- تمایل به یادگیری از طریق تعامل با دیگران
- استفاده از بحث و گفت و گو برای درک بهتر مفاهیم
- شرکت در گروه های مطالعه و بحث های گروهی

این سبک ها می توانند به صورت ترکیبی در فرد وجود داشته باشند، به این معنا که یک فرد ممکن است در برخی از فعالیت ها بیشتر از یک سبک استفاده کند. شناسایی سبک های یادگیری می تواند به معلمان و مربیان کمک کند تا روش های تدریس خود را متناسب با نیازهای دانش آموزان تنظیم کنند و به این ترتیب کیفیت یادگیری را افزایش دهند.

۷- یادگیری فردی: افراد با سبک یادگیری فردی به تنهایی بهترین یادگیری را دارند. آنها تمایل دارند که بدون مداخله دیگران و در محیطی آرام و بی سر و صدا مطالعه کنند. برای این افراد، تمرکز بر روی تکالیف فردی و مطالعه انفرادی مؤثرتر است.

ویژگی های افراد فردی:

ترجیح به مطالعه تنها و بدون دخالت دیگران
علاقه به محیط های آرام برای یادگیری
توانایی انجام تکالیف و پروژه ها به صورت خودجوش و مستقل

تاثیر سبک های یادگیری بر پیشرفت تحصیلی

تأثیر سبک های یادگیری بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان یکی از مباحث مهم در حوزه آموزش و یادگیری است. سبک های یادگیری به روش هایی اشاره دارند که افراد ترجیح می دهند هنگام یادگیری و پردازش اطلاعات از آنها استفاده کنند. این سبک ها می توانند تأثیر زیادی بر نحوه یادگیری، انگیزه، و در نهایت پیشرفت تحصیلی دانش آموزان داشته باشند.

اگر روش تدریس معلم با سبک یادگیری دانش آموز هماهنگ باشد، این موضوع می تواند باعث بهبود پیشرفت تحصیلی شود. برای مثال، دانش آموزان با سبک بصری ممکن است هنگام استفاده از ویدئوها و تصاویر در تدریس بهره مند شوند، در حالی که دانش آموزان با سبک شنوایی ممکن است با بحث ها و توضیحات شفاهی بهتر یاد بگیرند همچنین آگاهی دانش آموزان از سبک یادگیری خود می تواند به آنها کمک کند تا روش های مؤثرتری را برای مطالعه و یادگیری پیدا کنند. برای مثال، دانش آموزان با سبک حرکتی می توانند از بازی ها و فعالیت های عملی برای درک بهتر مطالب استفاده کنند.

تنوع در روشهای تدریس: استفاده از روشهای تدریس متنوع که شامل تمامی سبک های یادگیری باشد، می تواند به پیشرفت تحصیلی دانش آموزان کمک کند. این رویکرد به دانش آموزان این امکان را می دهد که از طریق روش هایی که با سبک یادگیری آنها سازگار است، مطالب را بهتر درک کنند.

پیشنهادهای

بر اساس نتایج و تحلیل های انجام شده در این مقاله، چندین پیشنهاد برای بهبود فرآیند یادگیری و عملکرد تحصیلی دانش آموزان از طریق شناسایی و تطابق سبک های یادگیری با شیوه های تدریس ارائه می شود:

- آموزش معلمان در زمینه سبک های یادگیری؛ برگزاری کارگاه ها و دوره های آموزشی برای معلمان به منظور آشنایی با نظریه های سبک های یادگیری و نحوه شناسایی آنها در دانش آموزان این آموزش ها باید شامل استراتژی های عملی برای تطابق روش های تدریس با سبک های یادگیری مختلف باشد. معلمان می توانند با یادگیری این تکنیک ها، به طور مؤثرتری به نیازهای یادگیری دانش آموزان پاسخ دهند.

-**توسعه منابع آموزشی متنوع**؛ ایجاد و ارائه منابع آموزشی متنوع که به سبک‌های یادگیری مختلف پاسخ دهد. این منابع می‌تواند شامل کتاب‌های الکترونیکی، ویدئوهای آموزشی، بازی‌های آموزشی و فعالیت‌های عملی باشد. با این کار، معلمان می‌توانند به دانش‌آموزان این امکان را بدهند که از روش‌های مختلف یادگیری بهره‌مند شوند و اطلاعات را به روش‌های مختلف درک کنند.

-**ایجاد محیط یادگیری تعاملی**؛ طراحی کلاس‌های درس به گونه‌ای که دانش‌آموزان بتوانند به صورت فعال در فرآیند یادگیری مشارکت کنند. این شامل فعالیت‌های گروهی، بحث‌های کلاسی و پروژه‌های مشترک می‌شود. با ایجاد این محیط‌های تعاملی، دانش‌آموزان می‌توانند از تجربیات یکدیگر بهره‌مند شوند و یادگیری عمیق‌تری داشته باشند. شناسایی و ارزیابی سبک‌های یادگیری -**استفاده از ابزارها و پرسش‌نامه‌های مختلف**؛ برای شناسایی سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان؛ در ابتدای سال تحصیلی این اطلاعات می‌تواند به معلمان کمک کند تا برنامه‌های درسی خود را متناسب با نیازهای یادگیری دانش‌آموزان تنظیم کنند.

همچنین، ارزیابی مستمر از پیشرفت دانش‌آموزان به معلمان این امکان را می‌دهد که در صورت نیاز، برنامه‌های آموزشی را تغییر دهند. توسعه برنامه‌های آموزشی مبتنی بر سبک‌های یادگیری طراحی و اجرای برنامه‌های آموزشی که به طور خاص براساس سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان ایجاد شده باشد. این برنامه‌ها باید شامل فعالیت‌ها و محتوای آموزشی باشند که به هر سبک یادگیری مربوط می‌شود و به دانش‌آموزان این امکان را می‌دهد که در زمینه‌های مختلف تحصیلی پیشرفت کنند. تشویق به یادگیری خودتنظیمی آموزش استراتژی‌های خودتنظیمی به دانش‌آموزان می‌تواند به آن‌ها کمک کند تا سبک‌های یادگیری خود را شناسایی و از آن‌ها بهره‌برداری کنند. این شامل مهارت‌هایی چون تنظیم اهداف، برنامه‌ریزی و مدیریت زمان می‌شود. توجه به نیازهای عاطفی و اجتماعی معلمان باید به نیازهای عاطفی و اجتماعی دانش‌آموزان توجه کنند و فضایی حمایتی و مثبت ایجاد کنند. این امر می‌تواند به افزایش اعتماد به نفس و انگیزه یادگیری دانش‌آموزان منجر شود و به آن‌ها کمک کند تا در فرآیند یادگیری فعال‌تر باشند. پژوهش‌های بیشتر در زمینه سبک‌های یادگیری تشویق به انجام پژوهش‌های بیشتر در زمینه تأثیر سبک‌های یادگیری بر عملکرد تحصیلی. این تحقیقات می‌تواند به شناسایی بهترین شیوه‌های آموزشی و بهبود کیفیت یادگیری کمک کند.

نتیجه گیری

در این مقاله، اهمیت سبک‌های یادگیری و نقش آن‌ها بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان می‌دهد که هر دانش‌آموز دارای شیوه‌ای منحصر به فرد برای یادگیری و پردازش اطلاعات است که به عوامل مختلفی از جمله ویژگی‌های شخصیتی، تجربه‌های قبلی و محیط آموزشی بستگی دارد. درک این سبک‌ها و تطابق روش‌های تدریس با آن‌ها می‌تواند به بهبود چشمگیر در فرایند یادگیری و بهبود نتایج تحصیلی منجر شود. مطالعات نشان می‌دهد دانش‌آموزانی که در محیط‌های آموزشی متناسب با سبک‌های یادگیری خود قرار دارند، به مراتب دارای انگیزه بیشتری برای یادگیری و موفقیت تحصیلی هستند. این دانش‌آموزان معمولاً احساس راحتی بیشتری در برقراری ارتباط با معلمان و همکلاسی‌های خود دارند و می‌توانند در فعالیت‌های گروهی و مشارکتی بهتر عمل کنند. به علاوه، تطابق روش‌های تدریس با سبک‌های یادگیری می‌تواند به یادگیری عمیق‌تر و پایدارتر اطلاعات کمک کند و به دانش‌آموزان این امکان را می‌دهد که مفاهیم را به طور مؤثرتر درک کنند. از سوی دیگر، عدم توجه به سبک‌های یادگیری می‌تواند منجر به کاهش انگیزه و عدم موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان شود.

معلمان و برنامه‌ریزان آموزشی باید به این نکته توجه داشته باشند که هر دانش‌آموز به‌طور منحصر به فردی یاد می‌گیرد و نیازهای آموزشی آن‌ها باید در طراحی برنامه‌های درسی مورد توجه قرار گیرد به‌منظور ارتقاء کیفیت آموزش و یادگیری، پیشنهاد می‌شود که معلمان باید در زمینه شناسایی و تطابق سبک‌های یادگیری آموزش ببینند تا بتوانند به‌طور مؤثرتر با دانش‌آموزان کار همچنین استفاده از روش‌های تدریس متنوع مانند فعالیت‌های عملی، پروژه‌های گروهی و رسانه‌های آموزشی می‌تواند به جذب و نگه‌داری توجه دانش‌آموزان کمک کند تا دانش‌آموزان احساس امنیت و اعتماد به نفس کنند.

منابع

- ۱- استکی، مهناز، کوشکی، شیرین، و واعظ، الهام. (۱۳۸۹). رابطه سبک های تفکر و انگیزش پیشرفت با پیشرفت تحصیلی ریاضی در دانش آموزان. تحقیقات روانشناختی، ۲ (۶)، ۸۹-۱۰۰
- ۲- پناهی، روح اله، کاظمی، سلطانعلی، و رضایی، آذرمیدخت. (۱۳۹۰). رابطه سبک های یادگیری با پیشرفت تحصیلی: نقش جنس و رشته تحصیلی. روانشناسی تحولی (روانشناسان ایرانی)، ۸ (۳۰)، ۱۸۹-۱۹۶
- ۳- کشتکار، محمدرضا. (۱۴۰۰). سبک های یادگیری. کنفرانس بین المللی پژوهش های مدیریت و علوم انسانی در ایران
- ۴- محمدی و همکاران. (۱۴۰۳). بررسی نقش سبک های یادگیری در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان. مطالعات فرهنگی و آموزشی در آموزش و پرورش
- 5- Kolb, D. A. (1984). *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall. - Phillips, L., & Gentry, M. (2005). *Learning Styles and Academic Performance: A Review of the Literature*. *Educational Research Review*, 3 (4), 275-293